

Nemožné je možné: střihač Dušan Milko

BcA. Juraj Ondruš

Diplomová práce
2018

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Audiovize
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Juraj Ondruš**
Osobní číslo: **K16324**
Studijní program: **N8209 Teorie a praxe audiovizuální tvorby**
Studijní obor: **Audiovizuální tvorba – Střihová skladba**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **1. Teoretická část:**
Nemožné je možné: střihač Dušan Milko

2. Praktická část:
Audiovizuální dílo nebo tematický soubor audiovizuálních děl, délka minimálně 20 min., střihová skladba.

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

Rozsah práce: minimálně 30 normostran textu bez započítání obsahu, rejstříku a obrazových příloh.

Formální podoba: 1 ks v pevné vazbě s popisem na hřbetu i horní desce spolu s CD-R. Dále 2 ks práce, které mohou být v kroužkové vazbě. Práci je třeba rovněž odeslat do knihovny UTB Zlín v elektronické podobě ve formátu pdf. a nahrát do příslušné složky na NAS-FMK.

Pokyny k vypracování: prostudujte a analyzujte dostupné materiály z profesního hlediska a formulujte závěry a získané vědomosti.

2. Praktická část: Výstupní dílo:

a) 2 ks DVD ve formátu DVD-video (PAL) s graficky upraveným bookletem.

b) Písemná explikace z pohledu dané specializace. Minimální rozsah: 2x normostrany.

c) V případě, že je dílo autorským počinem nebo není součástí praktické části SZZ studenta produkce, je nutné dodržet dále zásady: a – h (dle zadání praktické části práce na

oboru Produkce). Tyto data odevzdává za projekt vždy jeden člověk – nutná konzultace s vedením AAV.

Všechny odevzdávané materiály musí splňovat vnitřní technické normy AAV pro odevzdávání prací a musí být řádně popsány (jméno, název, logo fakulty, formát, rozlišení). Součástí závěrečné práce je vytištěný a podepsaný formulář "Údaje o diplomové práci studenta".

V samotné složce na AAV-NAS, označené "Podklady pro katalog FMK UTB ve Zlíně" odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní e-mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah diplomové práce: viz. Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz. Zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam odborné literatury:

LABÍK, L'udovít. Dramaturgia strihovej skladby: horizontálna a vertikálna štruktúra filmového príbehu. Zlín: VeRBuM, 2013. ISBN 978-80-87500-30-9
MCKEE, Robert. Story: substance, structure, style and the principles of screenwriting. New York: HarperCollins, c1997, 466 s. ISBN 0-06-039168-5
MACEK, Václav a Jelena PAŠTÉKOVÁ. Dejiny slovenskej kinematografie 1896-1969. Druhé rozšírené vydanie. Bratislava: Slovenský filmový ústav, 2016. ISBN 978-80-85739-68-8
zvukový záznam rozhovoru s Dušanom Milkom
písomné dokumenty a osobné zápisky pána Milka

Vedoucí diplomové práce: prof. Ludovít Labík, ArtD.
Ateliér Audiovize
Datum zadání diplomové práce: 4. prosince 2017
Termín odevzdání diplomové práce: 9. května 2018

Ve Zlíně dne 4. prosince 2017

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

MgA. Jiří Mynařík
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 10.1.2018

JURAJ OMBRŮ, CSc.
Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola nevydávajíc zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výstisk práce k uchování ministerstvu

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(2) Do práva autorského také nezasažuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpřít-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přiměřeně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práca opisuje život a prácu slovenského strihača a bývalého pedagóga Dušana Milka. Takisto uvažuje nad tým, či sa filmár dokáže vrátiť ku práci strihača po viacročnej prestávke. Veľkú časť DP obsahuje analýza k paralele Milkovho života s filmom Záhrada. Snaží sa vytvoriť z nemožného možné.

Kľúčové slová: film, strih, osobnosť, príbeh, cieľ, divák, hľadanie, pád, televízia

ABSTRACT

The thesis describes the life and professional career of the editor and Professor Emeritus Dušan Milko. It ponders the question whether Milko can succeed in returning to film editing after a break lasting several years. A substantial part of the thesis deals with the analysis of the parallel between Milko's life and the film Záhrada. It attempts what is thought to be impossible.

Keywords: movie, film editing, person, story, goal, beholder, searching, fall, television

Moja vďaka patrí štyrom ľuďom. V prvom rade ďakujem mojím najbližším. Bratovi Šimonovi, mame a otcovi. Rodičia mi dodávali pri písaní práce silu a denne ma podporovali. Brat Šimon mi ukázal cestu, ktorá viedla priamo k Dušanovi Milkovi. Nasmeroval ma aj k samotnému strihu. Už od začiatku pri mne stojí. A v neposlednom rade chcem poďakovať môjmu vedúcemu práce, profesorovi Ľudovítovi Labíkovi, bez ktorého by som prácu ani nezačal, keby so mnou nekonzultoval, kebyže ma ďalej v práci neposúva. Všetkým Vám patrí obrovská vďaka!

Prehlasujem, že odovzdaná verzia diplomovej práce a verzia elektronická nahraná do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČASŤ	12
1 Z DIEŤAŤA DOSPELÝ ČLOVEK	13
1.1 ZAČIATKY	13
1.2 ŠTÚDIUM NA FAMU	15
1.3 PEDAGÓG NA VŠMU.....	16
2 Z JEDNÉHO AVIDU AŽ K TELEVÍZII	18
2.1 PO NOVOM PSIČKÁR	20
II PRAKTICKÁ ČASŤ	22
3 ANALÝZA FILMU ZÁHRADA	23
3.1 1. BOD - VÝZVA K DOBRODRUŽSTVU.....	25
3.1.1 Prihláška na strednú školu.....	26
3.2 2. BOD - ODMIETNUTIE VÝZVY	26
3.2.1 Premýšľanie nad vysokou školou.....	28
3.3 3. BOD - POMOC PRÍRODY	28
3.3.1 Dušan podobný Jakubovi + magický predmet	28
3.4 4. BOD - PREKROČENIE PRVÉHO PRAHU	29
3.4.1 Na FAMU.....	29
3.5 5. BOD - BRUCHO VEERYBY	30
3.5.1 Po FAMU	31
3.6 6. BOD - CESTA POKUSOV	31
3.6.1 „Sťahovanie“ Záhrady.....	32
3.7 7. BOD - STRETNUTIE S BOHYŇOU.....	33
3.8 8. BOD - ŽENA AKO ZVODNICA.....	33
3.8.1 Pokušenie	34
3.8.2 7. a 8. kapitola bez bodov.....	34
3.9 9. BOD - UZMIERENIE S OTCOM.....	36
3.9.1 Strih = život.....	37
3.10 10.BOD – ZBOŽNENIE	38
3.10.1 Milko - profesionál.....	38
3.11 11. BOD - KONEČNÝ PRÍNOS	39
3.11.1 Vznik televízie	39
3.12 12. BOD - ODMIETNUTIE NÁVRATU.....	40
3.12.1 Kríza.....	40
3.13 13. BOD - MAGICKÝ LET	41
3.13.1 Žiadna spojitosť s Milkom	41
3.14 14. BOD - ZÁCHRANA ZVONKU	41
3.14.1 Naslúchanie organizmu	42
3.15 15. BOD - PREKROČENIE PRAHU NAVRÁTENIA	43
3.15.1 Návrat vďaka odreagovaniu	43

3.16	16. BOD - MAJSTER DVOCH SVETOV	44
3.16.1	Pán svojho času	45
3.17	17. BOD - SLOBODA ŽIŤ	45
3.17.1	Nový život	46
4	NEMOŽNÉ OPÄŤ MOŽNÝM	48
4.1	VZŤAH KU SCENÁRU	48
4.2	DOKUMENT – MILKOVE DRUHÉ JA	49
4.2.1	Jas is Jazz (2008)	49
4.2.2	Finále (2016)	50
4.2.3	Filozofia k hľadaniu cesty	51
	ZÁVER	52
	FILMOGRAFIA	53
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	55
	ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK	56
	ZOZNAM OBRÁZKOV	57
	ZOZNAM TABULIEK	59
	ZOZNAM PRÍLOH	60

ÚVOD

V diplomovej práci je snaha rozvinúť základnú mienku o strihačoch. Aj v dnešnej rýchlej dobe sa o nich takmer vôbec nevie. Sú akoby neviditeľní, a preto je potrebné tieto osoby zviditeľniť. Z neviditeľných osôb sa môžu stať viditeľné. Samozrejme, je to myslené metaforicky. Téza má vyvolať dojem, aby sa o strihačoch začalo hovoriť viac, aby ich aj laici videli, aby o nich niečo vedeli. Prvý pokus bol pri Alfrédovi Benčičovi v bakalárskej práci *Neviditeľný strihač Fredy*. Predtým sa o to snažila Simona Vallovičová s dizertačnou prácou *Významné osobnosti strihovej skladby* a v predchádzajúcom roku 2017 sa to podarilo Petrovi Mikušincovi s bakalárskou prácou *Poznanie Patrika Pašša*. A čo môže byť lepšie ako vzdať úctu ďalšiemu významnému strihačovi? V tejto práci bude pozornosť venovaná Dušanovi Milkovi. Najprv zažíva skvelé obdobie štúdia, pedagóga a filmára, ale časom sa akoby stratil. Staví sa do úzadia, a to asi aj kvôli tomu, že sám zažil syndróm vyhorenia. Ale je späť, a to už detto nikto netuší. Je stále neviditeľným. Preto som sa rozhodol zdokumentovať jeho život, pozrieť sa na dôležité momenty v jeho kariére, zanalyzovať film *Záhrada*, na ktorom sa podieľal. Bližšie sa naň nahliadne. Filmový snímok bude analyzovaný na základe Campbellovej filmovej teórie, ktorá je spojená s hľadaním cesty hrdinu. Jeden z bodov (bod č. 15) je Prekročenie prahu navrátenia a to úzko súvisí aj so strihačom Dušanom Milkom a postavou Jakuba z filmu *Záhrada*.

Po opätovnej návšteve Slovenského filmového ústavu, boli nájdené len dve zmienky o Milkovi. Jedna z nich pochádzala z časopisu,¹ kde sa Milka pýtali, na čom práve pracuje. Ten začal vetou: „Nemožné je možné.“ Myšlienka nevznikla v jeho hlave, ale v hlave kórejského cyklistu, o ktorom nakrúcal v tom čase dokument. Nakoniec od tohto projektu odišiel, ale veta, ktorú vyslovil, zarezonovala a stala sa tak silnou, že som sa rozhodol, aby niesla ten istý názov aj diplomová práca. Chytrý čitateľ pochopí prečo.

Jedným z kľúčových zdrojov teoretickej časti práce bola komunikácia priamo so strihačom Dušanom Milkom. Tá sa odohrávala ako v osobných stretnutiach, z nich bola časť nahrávaná, tak v elektronickej korešpondencii. Dušan Milko nesúhlasil s tým, aby sa uskutočnil vedený rozhovor, preto vznikla nahrávka len pracovne. Ale niektoré časti sú vybrané a slúžia taktiež ako zdroj. Preto som s ním komunikoval najmä prostredníctvom

---

¹ Článok z časopisu, *Film.sk* č.6/2011, s.44

mailov, v ktorých mi odpovedal na otázky. Takisto kniha *Dramaturgia strihovej skladby* od profesora Labíka veľmi napomohla. Bez nej by som nezistil, že Campbell má tak úžasnú filmovú teóriu.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 Z DIEŤAŤA DOSPELÝ ČLOVEK

1.1 Začiatky

Dušan Milko sa narodil 17.10. 1959 v Bratislave a pochádza z viacdetnej rodiny. Má troch bratov, ktorí boli umelecky nadaní. Boli mu veľkou inšpiráciou. Jeden z nich študoval na DAMU herectvo, druhý sa venoval hraniu na klasickej gitare. Jeho otec mal v záľube fotografovať. A aj keď sa zdalo, že by už siahol na gitaru, mal veľkú túžbu po tvorbe fotografií. Vlastný otec vycítil Dušanovu túžbu a doma mu zriadil fotokomoru, takže už v detskom veku sa venoval tomuto koníčku. Akonáhle Dušan dovŕšil 15 rokov, jeho talent sa prejavil tak, že fotografie, ktoré nafotil sa objavili v časopise *Fotografia*. Žiaľ, časopis sa už nevydáva² a ani jeho fotografické snímky sa nezachovali.

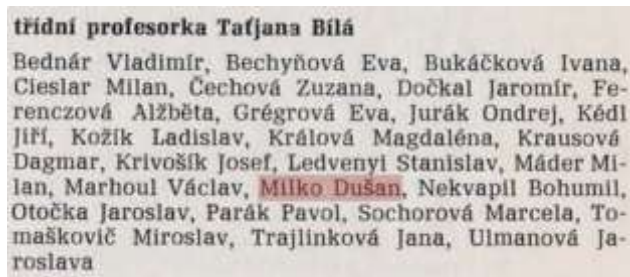
Obrázok 1 Titulné strany z časopisov Fotografie z roku 1969

Ako každý mladý človek, ani Dušan nebol výnimkou a v obľube mal viaceré aktivity. Jeho druhou záľubou bol futbal, ktorý hrával od malička. Chodieval hrať za známy bratislavský tím ŠK Slovan a dokonca v jeden deň bol blízko slovenských majstrov Európy z roku 1976. Jeho detská predstava, že sa stane futbalistom, sa nesplnila. Stále ho to ťahalo viac k fotografii, preto sa rozhodol prihlásiť na strednú priemyselnú školu do Čimelíc. Od tej doby si futbal už nikdy nezahral, ale potom ako doštudoval a už bol v praxi dlhé roky, vrátil sa k nemu. Síce z iného uhla pohľadu, ale predsa. Apropos, na školu bol prijatý v roku 1975 a práve tu si prvýkrát siahol na filmový materiál z pozície kameramana aj stri-

---

² PhotoRevue [online]. 2009 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.photorevue.com/phprs/view.php?cislocianku=2009020001>

hača. Vytváral krátke autorské práce. Triednou mu bola profesorka Tat'jana Bílá a pri nej aj zmaturoval v roku 1979.

Obrázok 2 Milkovi spolužiaci a absolventi SPŠ v Čimeliciach

Po štúdiách na strednej škole to tiahlo Dušana Milka (ďalej len DM) ešte ďalej. Nestáčilo mu stredoškolské vzdelanie o filme. Chcel sa zamerať na niečo konkrétne, kde sa môže vyžiť v skladaní záberov, menení scén a sekvencií. Preto si vybral filmový odbor strihová skladba na FAMU a nečakane sa ocitol vo veľkom meste zvanom Praha.

Obrázok 3 Budova školy v Čimeliciach

Obrázok 4 Dušanov 1.ročník, zľava: Dušan Milko, Miroslav Tomáškovič (produkčný) , Boris Lindtner (kameraman)

1.2 Štúdium na FAMU

„Štúdium na FAMU a predovšetkým veľká Praha mi dali čas k hľadaniu seba samého. Premietanie filmov, debaty o nich, či už odborné alebo kaviarenské, návštevy rôznych kultúrnych akcií, to bol dobrý zdroj kultúrneho rozhl'adu.“³ K tomu nie je čo dodať. Tu sa potvrdzuje názov diplomovej práce. Zo študenta strihovej skladby, ktorý poriadne ešte ani nevie, čo bude robiť, sa stáva vzdelanejší študent. Dá sa povedať poloprofesionál. Čo môže byť lepšie? Študovať film, konkrétne strih, a ešte k tomu hľadať sám seba. Skvelá kombinácia a k tomu celému dodáva: „*Samotné štúdium ovplyvnili skvelí pedagógovia, a to predovšetkým pán Valušiak a pán Fišárek. Pán Valušiak mi dal skvelé teoretické základy a nasmeroval ma na poctivú analýzu a pán Fišárek to posúval v odbornej praxi a vysvetľoval nám stavy, ktorým sa strihač počas svojej tvorby určite nevyhne.*“⁴ Pán Valušiak je aj jedným zo zdrojov tejto diplomovej práce. Takže sa stáva akoby ochrannou známkou DM a potvrdzuje kvality tohto strihača. Späť sa k nemu vracia a zisťuje, že Valušiak je veľký človek s filmárskym duchom.

Pokračuje: „*Myslím, že som mal obrovské šťastie, že som sa mohol učiť práve od nich. Obidvaja ma naučili „nezl'aknúť sa“ natočeného materiálu, ale práve správnou analýzou a prácou s intuíciou, pristupovať k spracovaniu natočeného materiálu, teda k strihu audiovizuálneho diela.*“⁵ Nie je nič krajšie počuť vetné zloženie ako: „Obidvaja ma naučili „nezl'aknúť sa“ natočeného materiálu.“ To je obrovská výzva pre samotného strihača. Treba to len prekonať, „nezl'aknúť sa“ a jednoducho začať pracovať. Z prvého pohľadu sa to môže zdať nemožné, že strihač má pred sebou hodiny a hodiny materiálu, ale vo finále z toho vznikne celkom krátke možné filmové dielo. Dielo plné emócií, zážitkov a predovšetkým silného odkazu. Jedno z takých diel je práve film *Záhrada*, o ktorom bude celá praktická časť.

Vysoká škola sa skončila. DM odpromoval v roku 1984 a začala sa krutá realita. Tí, ktorí spoločne na škole tvorili, sa snažili o pokračovanie. Lenže už žiadna záštita FAMU

---

³ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

⁴ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

⁵ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

nebola možná. Jedine vlastné zdroje a silná vôľa. Umelecká sloboda, ktorej spolužiaci DM okúsili na škole, sa nadobro skončila. „*Asi aj preto sme sa bránili v tom čase tvorbou vlastných filmov, ktoré sme načierno premietali v rôznych kluboch a iných alternatívnych priestoroch. Šťastím bolo, že ten systém nám umožňoval natáčať filmy aj bez finančných príspevkov. Sila, ktorú sme mali, nám otvárala možnosti realizovať svoje nápady. Práve do týchto filmov sme vložili filmárske postupy, formálne nápady, ktoré sme počas štúdií v sebe nazhromaždili.*“⁶ Išlo najmä o film *On, Silvia a Iná*, ktorý sa točil na filmový materiál 35 mm. Bohužiaľ, už nie je k dohľadaniu, keďže sa stratil.

Obrázok 5 Režisérka Irena Pavlásková pri natáčaní študentského filmu *Corpus delicti* (r. 1983, strih: Dušan Milko)

1.3 Pedagóg na VŠMU

Po vysokej škole v Prahe sa DM snažil presadiť vo filmovom svete. Najprv so svojimi spolužiakmi z vysokej školy, neskôr aj s ľuďmi z brandže. K prvému väčšiemu projektu sa dostal vďaka Eve Štefankovičovej, s ktorou pracoval na filme *Nemožná*. Ten sa vyrobil v roku 1987. Neskôr prišiel za ním Vladimír Balco, s ktorým postrihali *Let asfaltového holuba*. Medzitým v roku 1989 začal DM učiť ako externý pedagóg na Vysokej škole múzických umení (ďalej len VŠMU). Katedra strihu ešte neexistovala a tak spolu s Patrikom Paššom, Ľudovítom Labíkom a Romanom Vargom potrebovali prejsť cez zákony a v roku 1991 vznikla oficiálna Katedra strihovej skladby v Bratislave. O niečo neskôr prišla aj Darina Smržová. „*Práca so študentmi ma napĺňala, pretože celý ten proces, ktorým som si prešiel od mojich štúdií až po prax, som si mohol znova zopakovať, ale už cez*

---

⁶ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

*novú skúsenosť, pohľad pedagóga.*⁷ Musí to byť skvelý pocit, učiť druhých to, čo sa sám DM naučil a následne to previedol do praxe. Inak povedané, z jeho skúseností čerpal veľa študentov.

Každý rok si pedagógovia na škole rozdeľovali, komu bude ktorý rok patriť. Vždy bol určený jeden hlavný pedagóg a práve DM sa stal jedným rokom vedúcim ročníku. Konali sa prijímacie pohovory a komisia na čele s DM sa rozhodli vziať deviatich študentov. Bolo to síce príliš veľa, ale do ďalšieho ročníka sa ich vyseletovalo už len šesť. Jeho študentmi sa stali František Krähenbiel, Marek Kráľovský, Milan Kaliňák a ďalší. František Krähenbiel a Marek Kráľovský sú v dnešnom strihačskom svete celkom zvučné mená, avšak stále sa o nich dostatočne nevie. No a už len tým, že ich Dušan učil a predával im svoje skúsenosti, sa stali známejšími. On im napomohol k tomu, aby z nich vznikli hviezdy. A každý úspešný človek musí začať od základu, čo DM veľmi dobre vedel: *„Museli mi nosiť námet, scenár. Ja som chcel ten prerod, aby to pochopili. Literárny scenár, technický scenár, natočený a postrihaný materiál.*“⁸ Na druhej strane musel aj pritlačiť, keď sa študentom veľmi nechcelo, a to si všimol najmä v druhom ročníku: *„Dvakrát do mesiaca mali spraviť seriózny rozbor filmu.*“⁹ Takže DM s pomocou jeho kolegov sa snažili taktiež o nemožné, ako tomu bolo na strednej škole v Čimeliciach. Spojili teóriu s praxou a už bolo len na študentoch, ako sa s konkrétnymi úlohami vysporiadajú. Napríklad, takému Františkovi Krähenbielovi sa to podarilo veľmi slušne. Bol talentovaný a rýchlo pochopil Milkov princíp. Niekoľko rokov po škole získal spolu s režisérom Jurajom Lehotským za film *Slepé lásky* v Cannes prestížne ocenenie - umeleckú cenu Prix de la Cicae.

Skrátka, DM robil svoju prácu pedagóga ozaj naplno a originálne. Brával svojich študentov do krčmy a tam s nimi preberal ich filmy. Tým pádom sa na škole cítili dobre, a preto vydávali skvelé výkony, či už na škole alebo po nej. Dokonca on sám potvrdzuje tieto slová nádhernou vetou: *„Z dnešného pohľadu musím priznať, že to bolo príjemné pedagogické obdobie.*“¹⁰ Bodaj by sa ešte k učeniu vrátil, aby ďalší študenti získali od neho toľko skúseností.

---

⁷ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

⁸ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959, (Bratislava, 7.12.2017)

⁹ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959, (Bratislava, 7.12.2017)

¹⁰ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

2 Z JEDNÉHO AVIDU AŽ K TELEVÍZII

DM pokračuje s učením. Naďalej predáva svoje skúsenosti študentom z VŠMU. Všetko pokračuje takmer ako má, všetko sa zdá zatiaľ ružové. Začína mu to vŕtať hlavou, prichádza kapitalizmus a ten to celé kazí. Veľa filmárov slobodu podnikania odmieta, ale Dušan to ani nevníma. „Ešteže“ má toľko práce. Určite to je na prospech vecí, ale má to aj svoje proti. Na jednej strane si neuvedomuje ten kapitalizmus, nevzdáva sa od filmu, drží sa strihovej práce. Avšak pracuje toľko, že nemá žiaden rodinný a osobný život. Ukrýva sa vedome pred problémami v strižni a to je tá stránka vecí, ktorá jeho samotného privádza do rozpakov. Nastavuje si viac a viac práce, otvára dvere reklamnému a televíznemu svetu, a rozbieha producentský projekt s televíziou.

Rozbehnutie televízie prišlo veľmi nečakane. Po viacerých spoluprákach prichádza Milko na to, že v strižniach, kde pracuje, je dosť drahý prenájom. Týka sa to nielen miestnosti, ale aj samotného strihového zariadenia. Do roku 1992 Dušan spracovával všetky filmy klasickou formou na strihacom stole s filmovým materiálom. Sám to potvrdzuje: *„Táto práca bola okrem tvorivej časti aj fyzickým výkonom.“*¹¹ Ale neskôr prišla sladká odmena - strih na umatikoch. Potreboval čas na to, aby sa vysporiadal so zmenou, ktorá nastala, keďže už strihal elektronicky a nie manuálne s analógom. Ale vo finále si celkom zvykol. Vedel si pripraviť scénu vo viacerých variantoch, aby nakoniec použil tú, o ktorej si myslel, že je tá správna. Nakoniec prišiel digitálny strih v počítači so strihovým softwérom, ktorý Milko nazýva „prvá lastovička“. Ide o prvú možnú verziu Avidu (Avid/1), ktorá bola v Amerike známa už v roku 1988.

Obrázok 6 Logo televízie Luna

---

¹¹ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

Prvý projekt, ktorý strihal v Avide, bol televízny seriál Škriatok. *„Bola to zákazka v televízii. Režisér to vymyslel, oslovil televíziu a externe si to dali vyrobiť. Vytvoril sa paušál a ten zaplatil celý Avid. Vtedy som si povedal, že chcem svoj Avid. Tak vzniklo moje podnikanie.“*¹² DM nemá rád prácu pod tlakom, dokáže sedieť nad jednou vecou aj 5 hodín. Ale keď ho tlačí čas alebo ľudia, nedokáže sa poriadne sústrediť. A preto sa rozhodol pre vlastné zakúpenie Avidu. V tom prípade ho už nikto nevyháňal, nikto mu nič neúčtoval a mohol si na ňom robiť, koľko potreboval. Ale potom mu prišli na um ďalšie otázky: *„Nestačil jeden Avid, ale dva, lebo som vedel, že ja potrebujem na jednom pracovať a na druhom iní ľudia. Vyzeralo, že tej roboty je dosť a aj bolo. Mal som takú filozofiu. Budú pobehovať zo štúdia do štúdia a keď nebola robota, aj tak som ich zaplatil, ale to bolo málokedy. A keď som im zavolať o druhej v noci, tak prišli a urobili. Potom som sa dostal k zvukovému štúdiu, potom ďalšie zvukové Dolby, neskôr trikové zariadenie. Z jedného Avidu, ktorý som si chcel kúpiť, tak sme postavili jedno megalomanské štúdio.“*¹³ A už mu len chýbal krôčik k tomu, aby vznikla televízia. Postprodukčné štúdio Podium vzniklo v roku 1996, ale chýbala licencia na televíziu. *„Keď sa objavila licencia, ktorá sa dá normálnym spôsobom posunúť a ísť ďalej, len treba vyriešiť nejaké problémy, tak sme do toho vleteli. 3-4 roky roboty, hľadanie financií, ľudí. Časom sme postavili prenosový voz. Mali sme prvý digitálny voz s niekoľkými kamerami, ktorý bol urobený na kolene, ale za štvrtinovú cenu. Zase sme predbehli dobu.“*¹⁴

Je skvelé mať vlastné štúdio, vlastnú televíziu a ľudí okolo seba, ale nejde to udržať všetko. Z toho by sa akurát tak mohol niekto zblázniť. No a práve DM, strihač celovečerných filmov, zároveň spoluzakladateľ televízie Luna, sa musel rozhodnúť, čo ďalej. Dlhو premýšľal, až nakoniec dospel k nasledovnému: *„Nedá sa sedieť jedným zadkom na dvoch stoličkách. Sedieť v strižni a robiť také veľké veci, robiť TV a ešte do toho aktívne zasahovať, je to zložité. Keď niekto denne 10 rokov strihá a nemá jeden projekt skončený a už ho čaká niekto iný. Mohol som sa vrátiť strihať, ale klzalo to ďalej, pocit únavy, aj doba, v ktorej sme žili. To nejde, že sa ráno človek zobudí a povie si: Idem, už som zase niekto iný. To sa dá ťahať dlho, ale určite nie donekonečna. Mňa to dostihlo na prelome milénia, kedy som pocítil a neskôr si aj uvedomil určitý druh vyhorenia. Tých 10 rokov sa tak na-*

---

¹² Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

¹³ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

¹⁴ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

zbieralo, že bolo potrebné dobrzdiť, vymáčať sa v tom a znova ísť.“¹⁵

Obrázok 7 Posledné zábery zo štúdia TV

Luna

2.1 Po novom psičkár

A tu sa treba pozastaviť. Je cítiť Milkovu veľkú túžbu po filme, pokračovať v tom, čo sa naučil na strednej a vysokej škole, ale kde je ten bod, kedy si povie: „A dost!?“ Dá sa vôbec uvedomiť si fakt, že je toho na človeka veľa, že to už nezvláda? Treba niečo vypustiť alebo ako k tomu pristúpiť? Trochu sa môže zdať, že nemožné je ozaj nemožné. Ale zároveň sa dá pochopiť aj to, že v 90. rokoch zažíva istú mieru nedocenenosti. Podobne ako Alfréd Benčíč, vedľa ktorého mal tento strihač strižňu, a s ktorým hrával šach. Možno od neho nevedome „chytil“ depresívne myšlienky. Ale toto obdobie bolo pre strihačov špecificky demotivujúce. Keďže *„strihači boli vždy len akési anonymné postavičky, niekde na konci filmového štábu, aj keď ich význam pre tvorbu a výsledok patrí medzi najhlavnejšie tvorivé zložky.“*¹⁶

Ale Milko sa s tým musel predsa len vysporiadať. Musel si dať pauzu, úplne odísť od všetkého, čo bolo spojené či už s filmom alebo televíziou. V roku 2000 teda opustil TV spolu so svojimi kolegami. Dôvodom boli aj finančné problémy, ktoré neumožňovali toľké vysielania za sebou. A keď sa to už nedalo udržať, Luna sa rozpredala za pár drobných a

---

¹⁵ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

¹⁶ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

nakoniec licenciou získala TV JOJ. DM celú situáciu prijal svojsky: „*Ja som psičkár a keď som cítil zaťaženie, vyriešil som to tým, že som sa začal venovať psom. Bol to nejaký obranný mechanizmus. Žena sa zo mňa zbláznila, že som nemal jedného psa, ale troch. Trénoval som ich závodne. Jeden pes bol dokonca majster Československa, ale to bol ten únik.*“¹⁷ Musel si na istý čas oddýchnuť od toľkého strihania a stresov. Odmietol vrátiť sa k filmu ako takému. Trvalo mu to približne 4-5 rokov, keď si povedal, že to skúsi znova.

---

¹⁷ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

3 ANALÝZA FILMU ZÁHRADA

Ešte počas slávnej éry, kedy Milko zažíval najlepšie roky vo svojej kariére, pracoval približne rok na Šulíkovom filme s názvom *Záhrada*. Tento snímok z roku 1995 sa považuje za prvý celovečerný hraný film, ktorý vznikol v strihovom softvéri Avid na Slovensku. Zároveň je vybraný na analyzovanie vďaka tomu, že sa nachádza približne v strede Milkovej filmografie. Sám Milko si to prial. Obzrieť sa trochu po svojej kariére a uvedomiť si, čo za sebou zanechal. A práve *Záhrada* je tak trochu míľnikom jeho kariéry. Film zožal viaceré úspechy. Potvrdzujú to festivalové ocenenia z MFF Karlových Varov a Talianska na Prix Italia. Takisto získal 6 Českých levov za najlepší film, najlepšiu réžiu, vedľajší herec, najlepší scenár, najlepší výtvarný počin a zvláštnu cenu poroty. Dokonca dlhšiu dobu film reprezentoval Slovensko a bol premietaný po celom svete. Potvrzuje to minulý rok 2017 bulharské hlavné mesto Sofia. V septembri sa tam konala prehliadka Týždeň slovenského filmu, ktorá divákovi predstavila 7 súčasných filmov za posledné 3 roky. Výnimkou bol práve film *Záhrada*.¹⁸ A to o niečom svedčí. Je to jeden z najúspešnejších slovenských filmov dodnes.

Obrázok 8 Martin Šulík s Českým levom za najlepšiu réžiu

Tento snímok má veľa spoločného aj so samotným Milkom. V *Záhrade* sa síce autori zameriavajú na dospievanie hlavného hrdinu, ale DM si prešiel takisto určitým typom

---

¹⁸ Slovenský filmový ústav [online]. Bratislava, 2017 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.sfu.sk/aktualne/404>

dospievania. Obaja, či už Jakub (hlavný hrdina z filmu) alebo Dušan (strihač), prechádzajú istou etapou vo svojom živote. Aj jeden, aj druhý „padajú“, ale následne prichádzajú vzostupy a nové výzvy. Veľmi dobre to vystihol práve Josef Campbell, ktorý „tvrdil, že či ide o rozprávanie príbehu vedome alebo bez prípravy, príbeh vždy vychádza z princípov rozprávania starobyklých legiend, mýtov alebo vtipov. Hrdinovia mýtov sú identickými postavami s archetypmi v ľudskej mysli a objavujú sa v snení človeka. Je to dôvod, prečo mýty a legendy sú vytvorené na mytologickom modeli a v našich očiach sa javia ako psychologicky pravdivé.“¹⁹A túto pravdivosť a spojitosť najviac vystihuje jeho štrukturálny skelet. Popisuje ho vo svojej knihe *The Hero With Thousand Faces* a obsahuje 17 bodov. Skelet je pomenovaný aj ako hrdinova cesta za dosiahnutím cieľa a bol vytvorený v roku 1949.

Obrázok 9 Campbellov štrukturálny skelet

Strihač Milko je práve tá ľudská bytosť a Jakub mytologická postava. Ale napriek tomu majú veľa spoločného. Respektíve, ich osudy sa prelínajú. Nasledujúca analýza Campbellovho skeletu a porovnanie s Milkovým životom o tom hovorí a snaží sa zachytiť, či je to naozaj tak.

V analýze sa budú nachádzať aj prepísané kapitoly v staroslovenčine. Budú slúžiť na expozíciu takmer každej kapitoly, aby bolo možné samotný dej lepšie pochopiť. Tento jazyk sa využíva vo filmovom diele. Divák, ale aj čitateľ, pravdepodobne sám pochopí koncom druhej kapitoly, prečo je tomu tak. Zároveň bude možné objaviť aj podkapitoly k daným bodom, kde bude rozpísaná už spomínaná paralela medzi filmovým príbehom

¹⁹ LABÍK, Eudovít. *Dramaturgia strihovej skladby: horizontálna a vertikálna štruktúra filmového príbehu*. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2013, s. 49. ISBN 978-80-87500-30-9

a Milkovým životom.

Obrázok 10 Záverečný titulok z filmu Záhada

3.1 1. bod - Výzva k dobrodružstvu

1. kapitola - v ktorej poznáme hrdinu nášho Jakuba, i jeho otca chromého, a o ich starostách veľikých sa dozvieme. Pani Tereza tiež prítomná bude.

dĺžka – od 00:01:35 do 00:07:33 (hodina: minúta: sekunda)

Divák hneď z prvého momentu zisťuje, že pani Tereza, ktorá prichádza do bytu, je otcova zákazníčka. Príde si ku nemu zašit' sako. Ale pravdepodobne ju niečo láka ešte viac. Ide o syna Jakuba, ktorý je polonahý v izbe, a to pani Terezu rajcuje. Podľa ich rozhovoru sa dá vytušiť, že sexuálne hry už praktizujú častejšie. Tereza sa pýta Jakuba: „Čo je s tebou?“ Jakub: „Vieš, ja už potrebujem dlhší rozbeh.“ Otec ich pri milovaní pristihne a vyhráža sa svojmu synovi, že byt patrí jemu a nemá tam čo takéto veci stvárať. Divák môže prvýkrát odpozorovať náznak odsťahovania sa syna od otca, ale zatiaľ len podvedome. Výzva k dobrodružstvu funguje na princípe troch znamení²⁰ a vyhrážka od otca je tým prvým. Potom ako je otec na syna nahnevaný a trieska po ňom s oblečením, Tereza odľahčuje celú situáciu tým, že sa začne smiať.

Otec je naďalej na Jakuba nahnevaný, pýta sa ho, kedy už vypadne z bytu. Sťažuje sa mu, že nič nerobí. Učí 10 rokov a poriadne ani nezarába. Vnímavý divák vycíti, že prichádza druhé znamenie. Jakub je donútený odísť, naznačuje mu to jeho vlastný otec. A do tretice všetko dobré, respektíve v tomto prípade zlé, pretože nasleduje ďalší návrh od otca, aby Jakub predal záhradu po starom otcovi a kúpil si za to byt (3. znamenie). Keďže

---

²⁰ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 19

otec hovorí Jakubovi čo má robiť, stáva sa postavou Posla.²¹

Obrázok 11 Záhada – Výzva k dobrodružstvu

3.1.1 Prihláška na strednú školu

Skutočnosť, že DM sa prihlásil na strednú priemyselnú školu funguje takisto ako Výzva k dobrodružstvu, či už podľa Campbella alebo vo filme *Záhada*. Dušan poriadne nevedel, do čoho ide. Fotografia ho síce bavila, ale nedokázal si veľmi predstaviť ako a čo bude filmovať. Ale jeho otec mu k tomu napomohol, bol tou postavou Posla. Nemusel na Dušana tlačiť. Stačilo, keď dostal od neho fotokomoru, a to ho naviedlo na strednú školu. A postupne sa sám prepracoval až k malým autorským filmom.

3.2 2. bod - Odmietnutie výzvy

2. kapitola - v ktorej schýralým životom mestským, utrápený Jakub, prichádza na záhradu božú a tu rozmanité príhody zažíva. Objavené budú tiež zápisky tajomné.

dĺžka – od 00:07:35 do 00:12:57

Zdá sa akoby Jakub výzvu priamo prijal. Cestuje autom do záhrady svojho starého otca a neodradzuje ho ani trojnásobná „výstraha“ pred nebezpečenstvom. Stanú sa mu tri humorné situácie. Najprv sa snaží preskočiť plot, ktorý je veľmi starý. Ten ho neudrží, a preto s ním padá až na zem. Ako sa tak obzerá po záhrade ďalej, uzrie polorozbitý skleník. Jakub stojí presne v strede skleníka a divák už očakáva, že sa niečo udeje. Celý skleník sa rozpadáva, ale hlavnému hrdinovi sa, našťastie, nič nestane. A aby toho nebolo málo, Milko s režisérom si vymysleli tretiu situáciu, kde sa Jakub prepadne pod zem a vynára sa zo

---

²¹ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 19

žľabu plného odpadu. Prekvapujúco to Jakuba neodrádza a otvára dvere od chatky na záhrade. Respektíve lezie cez okno. Takže zatiaľ nenastáva žiaden odpor voči výzve, žiadne odmietnutie, žiaden strach. Naopak, hrdina si ide za svojím a ničoho sa nebojí. „Důvod proč je zdrženlivý může hrdinu charakterizovat, může ukázat například své lidské stránky.“²². Ale v snímke Záhrada to je práve naopak. Hrdina nie je ostýchavý, je skôr vnímaný ako pokojný človek, a preto mu je všetko jedno a nič ho nevyvedie z miery. Nevie, do čoho ide, ale jemu to nevadí. Však nejako sa už z tej chaty raz vráti. A to ani sám netuší, čo všetko sa ďalej udeje.

Zažíva ďalšie nástrahy. Vtáci poletujúci v interiéri chatky, diery v streche (vymýšľal excelentný nápad, stavia si hrnce na miesta, kde tečie voda po daždi), nie veľmi pohodlná posteľ. Ale aj nepohodlná posteľ naberá svoj význam. Jakubovi sa po toľkej snahe objaví pred očami jeho prvá odmena. „Budú objavené tiež zápisky tajomné,“ a tak sa stane. Jakub pred spaním odhaľuje pod vankúšom drevenú pokladnicu, v ktorej sa nachádza denník. „Když odhalí některý fascinující detail, jeho zájem vzroste.“²³ Denník je dostatočne fascinujúci detail na to, aby Jakub pokračoval v „hľadaní cesty“. Ešte k tomu, keď Jakub otvorí denník a vidí, že sú slová písané naopak. Zaujíma sa o to, ako všetky riadky prečítať. Nerozumie tomu, no necháva sa viesť svojím inštinktom. Táto rekvizita (denník) ho presvedča natoľko, že sa rozhodne prespať v chatke.

Obrázok 12 Záhrada – Odmietnutie výzvy

---

²² JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 19

²³ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 19

3.2.1 Premýšľanie nad vysokou školou

DM sa na strednej škole páči. Pracuje na rôznych menších projektoch. Fotí, kreslí a nakrúca. Ale blíži sa už maturita a Dušan by mal premýšľat, čo ďalej. Nevie sa zatiaľ poriadne rozhodnúť. Hlavou mu prejde aj myšlienka na Prahu, ale zatiaľ to necháva tak. Zatiaľ odmieta výzvu a užíva si stredoškolské časy.

3.3 3. bod - Pomoc prírody

dĺžka – od 00:12:58 do 00:14:40

Tento bod súvisí stále s druhou kapitolou samotnej snímky. Do rúk hlavného hrdinu sa dostáva magický predmet, už spomínaný denník po starom otcovi. Denník nie je veľmi nápomocný k čeleniu prekážok neznámeho sveta. Skôr sa spája s diagetickým komentárom v staroslovenčine a časom naberie svoj význam v inej rovine. V rovine vzťahovej. Taktiež sa neskôr stretne s neznámymi ľuďmi, ktorí sú mu nápomocní. Volajú sa Mentori, lenže tí prídu do príbehu v nasledujúcich kapitolách a bodoch. Aj keď o tom Campbell píše v bode Pomoc prírody, Šulík s Milkom sa zhodli, že stretnutie s Mentormi rozdelia na 3 fázy. Jakub sa stretne so svätým Benediktom, Rousseauom a Wittgensteinom postupne.

Obrázok 13 Záhrada – Pomoc prírody

3.3.1 Dušan podobný Jakubovi + magický predmet

DM môže viacerým pripadať ako postava Jakuba. Takisto sa vrhol na strednú školu bez váhania. Nezažíval žiadne stresy pri prvých stredoškolských písomkách, pri prácach s fotoaparátom, dokonca si dobre rozumel so svojimi spolužiakmi. Zvládal to bravúrne. A keď začal so samotným filmom, dostal sa do styku s magickým predmetom, ktorý nasmeroval jeho hľadanie cesty za dosiahnutím cieľa. Tým predmetom boli strihačské nožnice. Strihač sa bez nožničiek do istého momentu nikam nepohol. Nemohol strihnúť ani jeden záber, ani jednu scénu. Preto boli také magické. A Milkovi aj magicky slúžili. Dokázal

nimi vytvorit' malé „kúzlo“. Aj keď bol film preňho jedna veľká neznáma, nožnice mu dopomáhali, ísť si za tým, čo ho tak bavilo.

3.4 4. bod - Prekročenie prvého prahu

3. kapitola - v ktorej sa Jakub rozhodne porádky porobiť, svú zákernosť okúsi, i Pannu Zázračnicu spozná.

dĺžka: od 00:14:45 do 00:20:12

Diagetický a staroslovenský komentár samotného Jakuba už dopredu prezrádza, že sa rozhodol ostať na mieste. Jakub prekračuje prah, začína sa osamostatňovať. Vidí, že je záhrada neudržiavaná, prekonáva sa a začne vyhadzovať staré okná. Ale s prekročením prahu prichádzajú aj prvé nebezpečenstvá. Skvelým príkladom je ovčiak, ktorý Jakuba naháňa, a ten mu musí čeliť. Vyskočí na strom, aby sa k nemu pes nedostal. Prichádza dievčina menom Helena, ktorá v sebe ukrýva určitý druh archetypu. Stáva sa z nej Strážca pokladov a koná neutrálne. Hrdinu ani nepodporuje, ani nie je proti nemu.²⁴ Ide taktiež o Pani Zázračnicu. Tento fakt nemohol ujst' žiadnemu všímavému divákovi, ktorý si jej meno zapamätá už z úvodného komentáru 3. kapitoly. A Jakub ako typický chlap sa o ňu začne zaujímať.

Obrázok 14 Prekročenie prvého prahu

3.4.1 Na FAMU

„A tak som sa po strednej škole ocitol na FAMU, odbor strihová skladba.“²⁵ Na strednej škole nabral trochu skúseností, prešiel si 4 roky plné točenia, fotenia a strihania a po maturite skúsil šťastie na Filmovej a televíznej akadémii v Prahe. Prekročil prah

²⁴ LABÍK, Ľudovít. *Dramaturgia strihovej skladby: horizontálna a vertikálna štruktúra filmového príbehu*. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2013, s. 50. ISBN 978-80-87500-30-9

²⁵ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

a prehupol sa zo strednej školy na vysokú. Ani to nebolelo a začalo sa ďalšie dobrodružstvo, nový svet a veľká Praha.

3.5 5. bod - Brucho veľryby

4. kapitola - v ktorej Jakub pozná istého Benedikta, čo chce svatým byť. Jeho múdrym poučenám pričichne a tiež pokore sa učí.

dĺžka: od 00:20:13 do 00:24:48

„Termín břicho velryby je odkazem na biblický příběh o Jonášovi a velrybě, ve kterém Jonáš neuposlechne boží rozkaz a snaží se před boží mocí uprchnout na lodi.“²⁶ Z tohto výroku jasne vyznieva, že ide o náboženskú tematiku. V prípade filmu Záhrada sa sv. Benedikt dá prirovnať k Bohu a Jakub k Jonášovi. Jakub je iný v tom, že akonáhle vidí sv. Benedikta, rovno si ho vypočuje a ide za ním. Nie ako Jonáš, ktorý chce pred Bohom utiecť. Ale v čom spraví Jakub chybu? Tým, aký je mladík a ešte neskúsený. Nie, že by nechcel Benedikta počúvať, ale poriadne nerozumie čo mu chce povedať. Stáva sa preňho Mentorom, ktorý ho poučuje. A ako aj Josef Campbell tvrdí: „*Tento motiv dáva dôraz na poučení. Průchod prahu je vlastně forma sebezničení. Hrdina jde vstříc novému světu, aby se znovunarodil.*“²⁷ Znovunarodenie sa v tomto prípade dá chápať ako istá forma dospievania. Kedy sv. Benedikt je zasiahnutý Bohom a zdieľa svoje myšlienky Jakubovi. A ten to spracováva, no zatiaľ len podvedome. Ničí svoje staré ja a vstupuje do nového sveta, ale zatiaľ len malými krokmi. Dobrým príkladom je nasledujúca scéna, kde Jakub opravuje plot. Využíva svoje mužské schopnosti, no zatiaľ pracuje len na fyzickej časti svojho tela.

Martin Šulík s pomocou DM veľmi dobre vystihli podstatu tohto bodu. Pochopili, že Jakub ako mladá postava, nemá ešte toľko skúseností, a že potrebuje niekoho, kto ho trochu priučí. Síce doteraz neseď každý jeden zvrät v ich filme, ale častokrát dodržia štruktúrne pravidlá. Či už typy postáv, alebo ich konanie.

---

²⁶ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 21

²⁷ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 21

Obrázok 15 Brucho veľryby

3.5.1 Po FAMU

Pre DM prichádza krutá realita. Práve ukončil školu a už nie je priestor pre žiadnu umeleckú slobodu. Akoby sa Dušan stal nachvíľu Jonášom plávajúcim vo veľrybom brucho a nevedel sa poriadne odtiaľ dostať. Respektíve zaradiť sa do filmového (nového) sveta. Na škole bolo dobre, podporovali ho profesori, dostával spätnú väzbu, ale teraz musí na sebe pracovať sám. Ešteže mal spolužiakov, s ktorými spoločne ukončil štúdium. *„Umelecká sloboda, ktorej sme pričuchli na škole, sa nadobro skončila. Zaradiť sa do výrobného procesu bolo pre mňa a mojich spolužiakov veľmi frustrujúce.“*²⁸ Stále nie je stopercentne presvedčený o tom, že môže naplno tvoriť. Bojuje, ale ešte to nejaký čas potrvá.

3.6 6. bod - Cesta pokusov

5. kapitola - v ktorej neskúsený Jakub, nástrahám materinskej lásky čeliť musí. Téz úbohá slepica čiernou mágiou uspatá bude a Jakub ani vlastným očám neverí.

dĺžka: od 00:24:50 do 00:28:40

Jakub prichádza do miestnosti, kde nachádza Heleninu matku. Tá mu vraví, aká je jej dcéra hlúpa. Vymýšľa si a ani písať nevie. Hlavná postava si matku veľmi nevšíma, zaujme ho skôr Helena svojím písmom. Píše totižto opačne, tak ako videl a čítal Jakub v denníku. Dá sa veľmi pekne odpozorovať cit filmového rozprávania. Helenina matka takmer celý čas rozpráva. Jakub odpovie, len keď je to potrebné. Helena je takmer stále ticho, povie maximálne jedno slovo. A tu vidno kontrast hovorového slova a mlčania. Matka, ktorá nadáva na svoju dcéru si nekladie servítku pred ústa. Medzitým vzniká vzťah

²⁸ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

Jakuba a Heleny, ktorí na seba hľadajú. Helena začne rukou písať čosi do vysypanej soli na stole. S písaním prestane, Jakub si vezme zrkadlo a prečíta jej meno naopak. Rozumie tomu, čo Helena napísala, keďže dávnejšie objavil denník svojho starého otca (magický predmet).

Daná rekvizita začína mať svoj význam, začínajú sa vrstviť motívy. A matka sa celej situácii len diví. Stáva sa pre Jakuba len prekážkou, ktorý jej našťastie čelí a odoláva.

Obrázok 16 Cesta pokusov

3.6.1 „Sťahovanie“ Záhrady

Cesta pokusov neminula ani DM. Začalo sa o ňom vraviť, že je dobrý vo svojom odbore. Viacerí režiséri si ho obľúbili a jeden z nich bol práve Martin Šulík. Pracoval s ním od roku 1989 na viacerých projektoch ako *Hurá, Neha, Všetko čo mám rád* a mnoho ďalších. Až prišiel snímok *Záhrada*, ktorý počas postprodukcie zažil trojnásobné sťahovanie. Tým, že mal DM ako jeden z prvých na Slovensku strihový softvér Avid, mohol si dovoliť presúvať sa. Pravdepodobne to ani sám nechcel, ale ako sám vraví: „*Už som mal Avidy, ale nemali sme ešte priestor. Ten sme zatiaľ len stavali. Počas toho strihu sme sa asi trikrát presťahovali. Prenajal som dom vo Vrakuni. Potom som šiel k môjmu bratovi na Bajkalskú. A medzitým sme boli v Slovnafte.*“²⁹ Tri rôzne miesta v Bratislave za približne rok strihu. Pre niekoho možno nepredstaviteľné, ale pre DM možné. V tej dobe už mal spomínaný Avid a odpojenie a pripojenie káblov, harddiskov a monitorov už nebol taký problém. Vedel sa s tým vysporiadať, i keď to bola preňho skúška trpezlivosti. Sám režisér Šulík mohol vybuchnúť a ukončiť to, ale reagoval nasledovne: „*Martin má v sebe sarkazmus, je to jeho obranný systém. Minule sme si volali a on že: „Zajtra kde budeme stri-*

---

²⁹ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959, (Bratislava, 7.12.2017)

hat' V Slovnafte alebo na Bajkalskej? "³⁰ Spoločne v strižni si museli prejsť viacerými nezhodami, ale omnoho viac bolo tých zábavných momentov.

3.7 7. bod - Stretnutie s bohyňou

Stretnutie s bohyňou vo filme Záhrada nenastáva. Nezapadá do konceptu, ani do dramaturgie ako takej.

3.8 8. bod - Žena ako zvodnica

6. kapitola - v ktorej Jakub s milosnicou Terezou sa nepohodne a do lona záhrady božej sa navráti, aj keď osi divoké tam sú.

dĺžka: od 00:28:42 00:39:19

Sám Jakub sa utvrdzuje v tom, že prekážky ho len tak nezmôžu. Pri kúpaní ho vyrušujú osy a tak sa rozhodne zaniest' ich hniezdo čo najďalej. Popri nesení hniezda ho prekvapí pani Tereza, ktorú divák môže poznať už z expozície filmu. Jakub jej neodolá a aj napriek tomu, že myslí na Helenu, sa s Terezou vyspí. Ale divák z neho vycituje posun vpred. Už je z neho ako-taký chlap. Tereza ho zvádza, ale ešteže sa takáto situácia vôbec udiala. „Toto pokušení má nabídnout hrdinovi krátkodobé uspokojení. Úkolem svůdnice je otestovat hrdinu a jeho vůli za dosažením cíle, který si stanovil.“³¹ Jakuba to presviedča viac a viac o tom, že s Terezou byť nechce. Pri vstupe do „nového sveta“ spoznal Helenu, ktorá sa mu páči a chcel by práve s ňou stráviť zvyšok života. Na Terezu sa snaží zabudnúť, a tak ju vyhadzuje na autobusovej zastávke. Na uzmierenie jej daruje debničku jablák. Skutok, ktorý vykonal, len utvrdzuje diváka v tom, že sa ozaj stáva dospelším a schopnejším. Do role opäť prichádza magický predmet (denník), vďaka ktorému nájde Jakub zaslúženú odmenu vo forme pálenky. Za to, že konal ako správny chlap, dostal to, čo si zaslúžil a ešte k tomu sa aj opil. Ale veď prečo nie? Všet' je to súčasť života a raz za čas sa treba uvoľniť.

---

³⁰ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

³¹ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 22

Obrázok 17 Žena ako zvodnica

3.8.1 Pokušenie

V živote to tak chodí, pokušenia prichádzajú. Niektorým vie človek odolať, iným zase nie. A napriek tomu, že DM mal počas strihania *Záhrady* priateľku, páčila sa mu iná žena. Bola to jedna členka zo štábu, ktorá niekedy chodila do strižne, ale on jej odolal. Svojho cieľa sa stále držal a pracoval či už na sebe, alebo ďalej na filme.

3.8.2 7. a 8. kapitola bez bodov

V nasledujúcich dvoch kapitolách 7 a 8 sa analýza neriadi podľa Campbellových bodov. Skôr analyzuje dané scény, čomu sa asi podobajú, k čomu sú dobré a prečo sa na danom mieste nachádzajú. Podľa Campbella by mal v tomto momente nasledovať bod Uzmierenia s otcom, ktorý prichádza v danej analýze o čosi neskôr. Akoby si autori povedali, že si dajú trochu oddych od presného určenia bodov. Predsa len sa neriadili podľa danej teórie, ale intuitívne vytušili, a strihali tak, ako to cítili. Pri rozhodovaní v dĺžke záberov to Milkové slová len potvrdzujú: „Čím menej záberov tam dáme, tým lepšie. Dali sme si najprv predsavzatie, že dajme aj viaceré prestrihy do scén, ale nakoniec sme došli k tomu, že nie.“³² A práve z toho vyplýva, že nie každá kapitola musí byť určená danému bodu.

V niektorých bodoch sa vyskytujú 2 kapitoly, v ďalších ani jedna, ako napríklad Stretnutie s bohyňou. Je to pravdepodobne aj tým, že Josef Campbell prišiel s danou teóriou už v roku 1949 a viaceré tendencie sa do roku 1995, kedy vznikol film *Záhrada*, zmenili. Preto je samotná analýza aj zaujímavejšia. Celý čas sa porovnáva teória z roku 1949 s filmom z roku 1995. V niečom bol Campbell nadčasový, niečo nové zase doniesol DM na čele so

---

³² Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959, (Bratislava, 7.12.2017)

Šulíkom.

V 7. kapitole - kde Jakub svoj dom zveľaduje a skvelé kúsky predvádza. Těž Panna Zázračnica skrz mravcov léčivích, mu silu a pokoj v záhrade božej navráti. (od 00:39:20 do 00:44:24)

Jakub opravuje strechu na chate. Okolo prechádza Helena na bicykli, ktorá sa zastaví pri plote a sleduje Jakuba. Jakub ju tiež zazrie a až tak sa do nej zahľadí, že padá s rebríkom zo strechy. Pád zo strechy nastáva v 40. minúte filmu, čo krásne zapadá do konceptu Beatu Sheetu od Blaka Snydera. Jeden z jeho štruktúrálnych bodov sa nazýva Fun and games a práve v preklade komično a prekvapenia vystihuje danú scénu. Nestáva sa každý deň, že by niekto z takej výšky padal zo strechy. Vo všeobecnosti, keď sa muži zahľadia do peknej ženy, nič iné nevnímajú. Ale toto je extrémny prípad. Naozaj na zasmiatie. Jakub to možno urobil aj naschvál. Chcel si k sebe prilákať Helenu. Tá ho zatiaľ veľmi neprijíma a uteká pred ním. Ale potom, ako ju Jakub dolapí po naháňačke, zisťuje, že matka predsa len s ranami na tele klamala a rozvíja sa ďalší motív. Motív rán. A hlavná postava sa dozvedá o Helene viac.

Obrázok 18 7. kapitola

V 8. kapitole - v ktorej Jakub istého Jeana Jacquesa Rousseua pozná a výhodnú výmenu s ním uskuteční. Těž je poučený o tragických následkoch pokroku a o úžasných radostách chudoby.

dĺžka: od 00:44:25 do 00:48:38

„Všetci sme sa stali obetami falošnej sebaúcty. Nežijeme, ale presviedčame druhých. Výsledok našej úbohej výchovy. Svätá prostota a čistota ducha. Zvelebujte svojho ducha v múdrosti.“ Tieto slová vychádzajúce z Rousseuových úst sú blahom pre uši aj dušu. A keď ich počuje Jakub, poriadne to s ním zahýbe. Stretnutie s Rousseuom ho natoľko

zasiahne, že si uvedomí vlastný pokrok a prvé stretnutie so sv. Benediktom dáva jemu aj divákovi hlbší význam. Z ničoho nič sa objavili už dve postavy (mentori) a autori naznačujú, že príde aj tretia.

Obrázok 19 8.kapitola

3.9 9. bod - Uzmierenie s otcom

9. kapitola- v ktorej Jakub s otcom cestu poznania podstúpi, a výraznú premenu tela i duše uskutoční. Rozmanité písne tiež spívané budú.

dĺžka: od 00:48:39 do 00:53:30

Divák sa ocitá v strede filmu. Očakáva sa, že sa udeje niečo špeciálne a ono to aj príde. Nečakane prichádza Jakubov otec, ktorý svojho syna rýchlo prebudí a znova mu vraví, ako všetko robí zle. Ale Jakub už po istej premene prijíma konštruktívnu kritiku od otca. Spolu sa idú ostrihať. Otec synovi spomína, že sa uňho zastavila pani Tereza (Jakubova milenka), a že by s ňou predsa len mal niečo skúsiť. „Když dříve v příběhu hrdina nedbal na „otcovské“ rady nebo je záměrně porušoval, tak právě v tomto bodě dojde ke smíru. Hrdina pochopí, že „otcovy rady“ představují sílu a důležité poznání v cestě za dosažením cíle.“³³ Jakubove vypytovanie sa na Terezu diváka celkom prekvapí. Myslí si, že má v hlave už len Helenu, ale je to celé naopak. Zdá sa, že by predsa len s ňou chcel byť. Necháva diváka v napätí. Ale v tejto kapitole sa rieši najmä postava otca. Nemusí to byť vždy konkrétne hrdinov otec, ktorý sa uzmieruje so synom. Ale v Záhrade sa to podarilo. Otcovsko-synovský vzťah sa relatívne zlepšuje. Aj keď medzi nimi budú vždy hádky, ako to už v rodinách býva. Potom ako syn dostrihá svojho otca, sám si pýta, nech ho otec

---

³³JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 23

taktiež „hodí pod kosačku“. Otec začne Jakuba strihať a dej s ostrým strihom plynule prechádza do ďalšieho bodu hľadania cesty hrdinu. Jedná sa o 10. bod s názvom Zbožnenie, ktorý začína presne v stopáži 53:30 a neprerušuje sa žiadnou ďalšou kapitolou.

Obrázok 20 Uzmierenie s otcom

3.9.1 Strih = život

Tentokrát sa Milkov život neprelína tak skvele ako predchádzajúce body, ale v štrukturálnom skelete sa vraví, že „otcovská postava zde môže byť i niečo symbolického, jako například ideál nebo koncept, který funguje jako směrnice hrdiny.“³⁴ DM sa riadi takzvanou životnou filozofiou alebo konceptom inšpirácie. Snaží sa aplikovať samotný život, ktorý žije do filmového strihu v strižni a zase naopak. Stáva sa inšpiráciou pre druhých. „*Nie je to v tej strižni tak, že sa tam sedí a len sa doluje. To je život. V strižni sa žije takisto ako sa žije na ulici. Niekedy sa nedá strihať. Také obdobia sme mali s Martinom.*“³⁵ Dušan bral strih ako súčasť života. Žil samotným strihom. Niekedy až príliš uprednostňoval prácu pred osobným životom, ale bol to preňho istý ideál, niečo symbolické. Zároveň je život preňho jedna veľká sínusoida. Raz bol hore, raz dole a potreboval sa s tým naučiť žiť. Síce už hovorí po dlhoročných skúsenostiach, ale človek sa stále učí takisto ako sa učila postava Jakuba.

---

³⁴ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 23

³⁵ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

3.10 10.bod – Zbožnenie

dĺžka: od 00:53:31 do 00:59:20

Po spoločnej jazde autom do mesta sa utužuje vzťah medzi otcom a synom. Jakub je takisto vystrihaný ako jeho otec, nastáva určitá vnútorná aj vonkajšia zmena hrdinu. Umiera jeho staré ja. Stáva sa skutočným hrdinom, ktorý sa vie postarať o otca. „Nastáva proces znovuzrozenia, ze ktorého se z obyčejného človeka rodí skutočný hrdina.“³⁶ Očividne mu prítomnosť jeho otca veľmi pomohla. Začína si viac veriť. Pri jazde do mesta prichádza zmena v dominancií. Zrazu je Jakub v očiach diváka skúsenejší než jeho vlastný otec, ktorý sa prizná, že dlho nešoféroval. Prítom hlavná postava práve riadi auto. Jakub mu teda ponúkne jeho miesto jazdca. Pokladá mu na sedačku vankúš, lebo otec je od neho nižší. Takže aj vzrastom je na tom Jakub lepšie. Učí ho, ako správne korigovať auto, aby sa vôbec rozbehlo. V krčme, kde spolu sedia, sa otec snaží prehovoriť Jakuba, aby záhradu predal. Ale Jakub na to má neutrálny názor. Zatiaľ nič nevraví.

Podarí sa ďalší kúsok z Fun and games. V krčme sa syn s otcom až tak odviažu, že ich vyhodia počas spevu a tanca španielskych piesní. Stále sedia na stoličkách a štyria mocní chlapi ich vyvedú von pred krčmu. Skvelý a veľmi vtipný moment.

Obrázok 21 Zbožnenie

3.10.1 Milko - profesionál

Po dostrihaní a uskutočnení premiéry analyzovaného snímku, zažíva celý štáb veľký úspech. DM sa tomu veľmi teší. Cíti sa omnoho skúsenejší, a to aj vďaka Šulíkovi. V spolupráci s ním si prešiel viacerými udalosťami, ktoré ho nasmerovali dopredu. V túto chvíľu sa môže pustiť do ďalších veľkolepých projektov. Definitívne sa zaraďuje medzi

---

³⁶ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 23

strihačskou elitu. „Umiera“ jeho stará študentská kariéra a stáva sa opravdivým profesionálom.

3.11 11. bod - Konečný prínos

10. kapitola - v ktorej Jakub skrz ovocie rajské s Pani Zázračnicou v jedno telo splynie. Téz pani Terezu podlým spôsobom naveky od seba odlúči. Jakub ohnem tajemném správy do všeho míru zasíra.

dĺžka: od 00:59:21 do 01:11:09

Milovanie s Helenou je tým konečným prínosom. To, aké mal Jakub predstavy pri rozhovore s otcom, bolo len istým úletom (mysliac možné vrátenie sa k Tereze). On úprimne túžil po Helene. Túžil ostať na záhrade, nájsť si peknú dievčinu a byť s ňou šťastný. Ale hlavný hrdina postupne dosahuje ďalší cieľ, len sám o ňom ani nevie. Totižto nevedome sa stáva omnoho skúsenejším, než predtým. Takže sa dá považovať za dospelého človeka. Dlho musel odolávať Helene, aby ho k sebe pustila, ale vďaka gestu umývania nôh sa mu to podarí. Apropo motív alebo gesto umývania nôh nabralo svoj význam práve tým, keď stretol sv. Benedikta, ktorému umýval nohy ako prvému. V danej scéne s Helenou sa znova o to pokúša. A po tomto akte má divák možnosť sledovať nevídanú romantickú scenériu, kde sa Helena s Jakubom zamotajú do veľkej bielej látky a spoločne sa prevaľujú takmer po celej záhrade. Z toho plynie jasná hrdinova premena. Na záhradu prichádza Tereza s celou rodinou a Jakub dáva najavo, že ju poriadne ani nepozná. Je presvedčený o premene a toho sa drží. Chce ostať na záhrade a byť s Helenou.

Obrázok 22 Konečný prínos

3.11.1 Vznik televízie

Konečný prínos v Milkovom prípade nastal trochu tak neplánovane. Išiel po tom, čo ho bavilo, čo ho naplňalo. Pokračoval v práci strihača. Strihal ďalší film s Martinom v roku 1997 Orbis Pictus. Vkladal do všetkého veľa úsilia, až natoľko, že sa mu podarilo z jedné-

ho Avidu vytvoriť televíziu (vysvetlené vyššie v kapitole 2). Zdá sa to byť nemožné a nepochopiteľné, ale čo v Milkovom prípade je nemožné? Samotný názov diplomovej práce hovorí za všetko: Nemožné je možné. DM sa drží tejto vety celý život. Veľa ľudí verilo v jeho znalosti a know-how. Takže vznikla televízia a vysielalo sa najmä spravodajstvo, živé vstupy a publicistika, ktoré obsahovali 30 percent z vysielajúceho času.

3.12 12. bod - Odmietnutie návratu

dĺžka: od 01:11:10 do 01:12:45

V kapitole č. 10 sa nachádzajú 2 body Campbellovej teórie, takisto ako v predchádzajúcej. Tým prvým bol Konečný prínos, ktorý plynule prechádza do nasledujúceho bodu, kde si Jakub uvedomuje, že má Helenu naozaj rád. Lenže z ničoho nič mu zmizla, nevie ju nájsť. Neostáva mu nič iné, len navrátenie sa do starého sveta. Do sveta učiteľa, síce už poučený, ale bez Heleny. Zapaľuje oheň, vzniká obrovský plameň a popri tom si popíja už známu pálenku, ktorú našiel na záhrade.

Obrázok 23 Odmietnutie návratu

3.12.1 Kríza

DM má rozbehnutý biznis v televízii, začína učiť na VŠMU, do toho si ešte strihá rôzne projekty. Snaží sa udržať v ťažkom a pracovnom procese, ale je to naňho priveľa. Vracia sa do starých koľají a možno ešte horších. Zažíva obdobie, kedy chce pracovať, ale jeho organizmus mu to už nedovoľuje. A to doľahne na každého, kto sa prepracuje. DM sa s tým postupom času vysporiadal: *„Človek sa dostane do stavu, ktorý možno predtým ani úplne nezažil, nemal ho spracovaný a koná tak, ako mu vnútro napovedá. Niekedy je to útek od všetkého. Asi je to našim organizmom tak nastavené, že sa bránime úplnému vyho- reniu, vyčerpaniu a to je dobre. Aby sa človek opäť našiel, musí prísť zmena, ktorá nás*

vyvedie z bludnej cesty. Asi to sa mi udialo.“³⁷

3.13 13. bod - Magický let

Podobne ako 7. bod (Stretnutie s bohyňou) sa Magický let vo filme nenachádza. Keďže sa žiadna časová podmienka³⁸ ani nespomenie.

3.13.1 Žiadna spojitosť s Milkom

Takisto ako v *Záhrade*, tak ani v Milkovom živote nenastáva moment Magického letu. Nečakal, že sa mu televízia rozpadne. Nečakal, že ukončí jednu kariérnu časť svojho života. A ani netušil, že si bude musieť dať oddych od filmu, ale nedokázal to už udržať. Tým pádom nedokázal ani sám sebe určiť časovú podmienku a povedať si, na ako dlho bude musieť odísť od všetkého. Kto by to dokázal? Milko je tiež len človek, a preto ho ospravedlňuje, že sa 13. bod v analýze a jeho živote nenachádza.

3.14 14. bod - Záchrana zvonku

11. kapitola - v ktorej Jakub múdreho Wittgensteina spozná a skrze jeho reči učené na rozpoložení svého súcna nahlédne.

dĺžka: od 01:12:46 do 01:17:29

Opitý Jakub leží vedľa neznámeho muža. Obaja sa zobudia a hlavná postava (už ako dospelý človek) je trochu nesvoj z toho, kde sa prebudil. Neznámy muž Wittgenstein mu vraví viacero myšlienok, z ktorých si Jakub zapamätá aspoň jednu: „...potom si už nájdite svoju cestu sám“. Jakub spozornie a pripomenie mu, že nemá byť znepokojený z toho, čo sa stalo. Zároveň je opitý z noci predtým a z toho sa spamätáva. Popri vytriezvievaní prichádza ďalšia myšlienka od Wittgensteina, ktorá Jakubovi pripomína jeho dospelosť. „Keď má človek problémy, je to akoby bol v miestnosti, z ktorej sa nemôže dostať von, skúša to oknom, ale to je veľmi vysoko, skúša to komínom, ale ten je veľmi úzky. A potom sa rozhliadne okolo a vidí, že dvere sú celý čas otvorené.“ Jakub priznáva, že má sám problémy (deň predtým sa opil, stratila sa mu Helena). „Tím se odlišuje od dokonalé-

---

³⁷ MILKO, Dušan. Odpoveď na otázky k diplomovej práci [elektronická pošta] Message from: dusan-film@gmail.com 9. januára 2018 5:39 [cit. 2018-01-09]. Osobná komunikácia.

³⁸ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 24

ho hrdiny a stane se tak uvěřiteľnejším a pro diváka lépe ztotožnitelným.“³⁹ Jakub je tým istým príkladom. Nie že by divákovi odporoval, naopak. Divák sa s ním viac stotožní a verí mu. K tomu všetkému napomáha spomínaný Wittgenstein, ktorý je sám o sebe Záchrana zvonku. Prichádza z neznámeho miesta podobne ako predchádzajúci Mentori vo filme. A poučuje ho o daných problémoch, životných skúsenostiach. No a vďaka týmto poučeniam sa Jakub musí rozhodnúť vrátiť späť. Je donútený a tlačенý do niečoho, kam sa mu pravdepodobne veľmi nechce. Ale trojité poučenie od Mentorov je dost' silné na to, aby nabral silu a poradil si v živote sám. Jakub už nemá žiadnu inú možnosť. Musí sa vrátiť do reality s novým uhl'om pohľadu. Dokonca ponúka Wittgensteinovi jeden strom, aj keď od neho zo začiatku chcel celú záhradu. A ten mu zato ponúka knihu, z ktorej citát je spomenutý vyššie.

Obrázok 24 Záchrana zvonku

3.14.1 Naslúchanie organizmu

Ťažko nájsť v Milkovom príbehu osobu, ktorá by bola Záchranou zvonku. Sám si na také niečo nespomína. Ale ako sa objavujú traja Mentori v analyzovanom snímku, DM bol vynaliezany a jeho Mentorom sa stáva vlastný organizmus, ktorému naslúcha: „*Spätne si uvedomujem, že ten náš organizmus je fakt perfektne nastavený, pozná všetky situácie, na všetko je pripravený a vie presne zareagovať. Stačí mu iba načúvať a nebát sa ísť za jeho volaním.*“⁴⁰ Tak ako Jakub naslúcha Wittgensteina a ostatným, DM sa o to tiež snaží. Bol celkom zdesený z toho, ako od všetkého rýchlo odišiel a potreboval čas pre seba. Potreboval načúvať svoj organizmus.

---

³⁹ JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 25

⁴⁰ MILKO, Dušan. Odpoveď na otázky k diplomovej práci [elektronická pošta] Message from: dusan-film@gmail.com 9. januára 2018 5:39 [cit. 2018-01-09]. Osobná komunikácia.

3.15 15. bod - Prekročenie prahu navrátenia

12. kapitola - ve ktorej svedomím utrápený Jakub, pochopenie prejaví a pani Zázračnici telo a dušu navráti. Kocúr Baruch tomu tiež silou tajemnou napomúže.

dĺžka: od 01:17:30 do 01:23:44

Už sa zdá, že Jakub je na odchode zo záhrady. Ide si po Helenu ku nej domov. Napriek matkinej neprajnosti, si ju berie k sebe, do ZÁHRADY. Čiže neprekračuje prah navrátenia fyzicky, ale tento prah má inú podobu. Dokonca dve podoby. Jednu vnútornú, druhú vonkajšiu. Vnútorná už bola spomínaná. Ide o duševnú premenu, kedy sa Jakub stáva dospelým. Prekračuje vnútorný prah navrátenia. S vonkajším prahom navrátenia mu pomáha kocúr Baruch, ktorý sa objavuje na scéne z ničoho nič. Pochádza zo „starého sveta“, kde Jakub býval. Otec mu kocúra chcel odobrať, ale tak sa nestalo. Všetko naberá svoj hlboký význam. Predtým, ako divák videl kocúra na začiatku a teraz, si všimne mŕtve myši na zemi, niečo to naznačuje. Kocúr Baruch si sadá na stôl, za ktorým sedí aj Helena, zatiaľ je nehybná. Baruch sa len trochu pokrúti a Helena „ožíva“. Zahlási: „Som smädná.“ To Jakuba natoľko zasiahne, že pre ňu urobí aj nemožné. Takže kocúr Baruch napomôže tajomnou silou a spája vnútorný svet s vonkajším. Spája Jakuba s Helenou. Prekračujú všetci traja spoločne prah navrátenia.

Obrázok 25 Prekročenie prahu navrátenia

3.15.1 Návrat vďaka odreagovaniu

DM nezažíval vôbec jednoduché obdobie. Síce bol od práce odbremený, ale tá mu aj chýbala. Bol v kontakte s ľuďmi, no radšej trávil čas sám so svojimi psami. A to aj potreboval. Odreagovať sa a nemyslieť na nič. Toto jeho odreagovanie trvalo možno päť

rokov, kým sa jeho organizmus vyčistil, aby sa mohol vrátiť tam kde patrí, kde bol šťastný a kde sa cítil slobodne a bezpečne.⁴¹ Znovuzrodený takisto prekračuje prah a vďaka syndrómu vyhorenia sa cíti istejšie. S odstupom času môže ďakovať za toto obdobie. Kebyže ho nezažije, možno by skončil úplne na dne.

3.16 16. bod - Majster dvoch svetov

13. kapitola - v ktorej sa očistený Jakub na strom premení. Téz s otcom jeho statečným ukrutný zápas vybojujú a skrz Pannu Zázračnicu k blaženému zmiereniu dôjdu.

dĺžka: od 01:23:45 do 01:32:40

Z počiatku 13. kapitoly je Jakub stále presvedčený, že sa vráti učiť do mesta. Odíde zo záhrady, aj keď si Helena myslí, že ostane. Preto je naňho nahnevaná. Ale na scénu prichádza po druhýkrát otec, ktorý všetko na správne obráti. Oznamuje Jakubovi, že dostal v práci výpoveď. Otcovi napadne, že by mohli proti sebe bojovať. Dajú si na seba boxerové rukavice, začnú sa biť a vo finále vyhráva Jakub. Jakub je v tomto prípade Majster dvoch svetov. Vie sa pohybovať medzi starým a novým svetom. Dostáva sa síce do nebezpečia (mysliac boj s otcom), ale svojho otca poráža. Divák ho už pokladá za dospelého človeka. „Pro lidské hrdiny to může znamenat dosažení rovnováhy mezi materiálním a duchovním.“⁴² Tento fakt bol cítiť už v predchádzajúcom bode. Hra s vonkajším a vnútorným svetom, materiálne a duchovné záležitosti. Materiálne veci môžu byť chápané ako záhrada, na ktorej Jakub žije a ktorú si veľmi váži. Takisto magický predmet, ktorý vlastní a ktorý sa naučil čítať. Medzi duchovné klenoty patrí už spomínaná vnútorná premena hrdinu z dieťaťa na dospelého a taktiež vzťah Jakuba a Heleny.

---

⁴¹ MILKO, Dušan. Odpoveď na otázky k diplomovej práci [elektronická pošta] Message from: dusan-film@gmail.com 9. januára 2018 5:39 [cit. 2018-01-09]. Osobná komunikácia.

⁴² JANKOVSKÝ, Matěj. *Dosahování cíle hlavního hrdiny*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 26

Obrázok 26 Majster dvoch svetov

3.16.1 Pán svojho času

Milko dokazuje, že si vie zariadiť čas. Nerobí toho veľa a znamená to, že sa už nenáhli za prácou. Viac sa zameriava na seba samého, aby ho práca opäť neskolila. Pohybuje sa medzi starým a novým svetom excelentne. Samotné slová DM hovoria za všetko. *„Intuícia a neskôr aj rúcio mi pomohli nájsť cestu, aby som robil to, čo ma bavilo a hlavne, aby ma to bavilo aj naďalej. Kolotoč sa netočí už takou rýchlosťou, ale vidím z neho omnoho viac detailov, ktoré sa mi skladajú do nádherného celku. Užívam si viac slobody a poznania.“*⁴³ Všetko nasvedčuje tomu, že DM je ozaj majster dvoch svetov. Poučený z minulosti. Odhodlaný do budúcnosti prijať nové výzvy a so skromnosťou a nasadením ich zvládnuť.

3.17 17. bod - Sloboda žiť

14. kapitola - začátkom zimy sem začal z vlastnej vôle učiť na tunajšej škole, dobrým študentom je tiež Helena, je pozorná a všelijakého poznania schopná. Pomaly ma učí chápať všetky veci nepochopiteľné v našom svete reálnom.

dĺžka: od 01:32:41 do 01:35:22

Jakub si zvolil cestu učiteľa. Ako je v komentári prednesené: *„Začiatkom zimy som začal z vlastnej vôle učiť na tunajšej škole.“* Pochopil, že toto je jeho miesto. Pridal sa k nemu aj samotný otec a partnerka/študentka Helena. Napriek vyhodneniu z práce si našiel svoju vlastnú cestu. Dá sa krásne rozpoznať jeho skúsenosť zo záhrady. Čím všetkým si musel prejsť od expozície filmu až po katarziu. Divák sa už nepozera na postavu Jakuba ako na veľké dieťa. Vidí v ňom vyspelého muža s názormi na svet a s pokorou prijíma

⁴³ MILKO, Dušan. Odpoveď na otázky k diplomovej práci [elektronická pošta] Message from: dusan-film@gmail.com 9. januára 2018 5:39 [cit. 2018-01-09]. Osobná komunikácia.

každú jednu udalosť, ktorá prichádza. Dokonca ani Helenine vznášanie sa nad stolom mu nepríde zvláštne. Sám povie: „Však ona lieta“. Utvrďuje diváka v tom, ako bolo povedané v diagetickom komentári, ktorý prednáša Jakub na začiatku kapitoly: „Pomaly ma učí chápať všetky veci nepochopiteľné v našom svete reálnom.“ Prostá sloboda žitia. Pozerať sa na svet pozitívne a myslieť na to, že chcem žiť naďalej. Nečudovať sa nemožným veciam, ale brať ich možnými. Len tak slobodne žiť. A to posledný záber filmu neskutočne vystihuje.

Obrázok 27 Sloboda žiť

3.17.1 Nový život

DM si už žije slobodne. Chodí po svete (mysliac Slovensko, Česko a za posledné obdobie aj Nórsko) a vytvára filmy viac pre zábavu, ako by mal na tom zarobiť. Uvedomuje si, že je už starší, ale stále sa snaží presadiť. Pochopil, že filmárčina nie je o tom byť najlepši, ale uvedomiť si fakt, že každý raz padne a z toho pádu sa treba naučiť postaviť. Vstať a dívať sa na svet novými očami. V tom momente ide o nový svet. Svet nekonečných výziev, ale s novým pohľadom.

Jeho posledný film s názvom *Nový život* je o Slovákoch žijúcich v Nórsku. Spolupracoval na ňom s režisérkou a producentkou Tinou Diosi a svoju premiéru mal 21.12.2017 v RTVS na Dvojke. Nejde ani tak o dej filmu, ale skôr o názov. Nový život. V tom sa dá vidieť nevídané, nemožné. Žiť nanovo, slobodne, bez obáv. A aj o tom je Milkov aktuálny stav. Každý človek tvorí podvedome podľa toho, čím žije, a Dušan žije novým životom, Nórskom, a je rád, že sa nachádza v bode, kedy si môže povedať: „Žijem slobodne“. Ale taký je život a je potrebné ísť ďalej. A Milko aj šiel. Je to zatiaľ jeho posledný projekt. Necháva divákov prekvapiť, čo príde ďalej.

Obrázok 28 Počas natáčania v Nórsku, zľava:
zvukár Milan Sirkovský, kameraman Juraj Chlpík

BODY (JOSEF CAMPBELL, 1949)	KAPITOLY (ZÁHRADA, 1995)	MILKOV SVET
1. Výzva k dobrodružstvu	1	Prihláška na SŠ
2. Odmietnutie výzvy	2	Premýšľanie nad VŠ
3. Pomoc prírody	2	Dušan podobný Jakubovi + magický predmet
4. Prekročenie prvého prahu	3	Na FAMU
5. Brucho veľryby	4	Po FAMU
6. Cesta pokusov	5	"Sťahovanie" Záhrady
7. Stretnutie s bohyňou	-	-
8. Žena ako zvodnica	6	Pokušenie
9. Uzmiernenie s otcom	9	Strih = život
10. Zbožnenie	9	Milko - profesional
11. Konečný prínos	10	Vznik TV
12. Odmietnutie návratu	10	Kríza
13. Magická let	-	-
14. Záchrana zvonku	11	Naslúchanie organizmu
15. Prekročenie prahu návratenia	12	Návrat vďaka odreagovaniu
16. Majster dvoch svetov	13	Pán svojho času
17. Sloboda žiť	14	Nový život

Tabuľka 1 Porovnanie Campbellových bodov, filmu Záhrada a strihača DM

4 NEMOŽNÉ OPÄŤ MOŽNÝM

Dušanovi to nedalo. Filmu sa venoval od svojej strednej školy. Nedokáže sa nevrátiť. Nemožné sa stáva opäť možným. Po dlhšej dobe pracuje na svojom prvom televíznom seriáli s názvom *To nevymyslíš!*, ktorý vznikol v roku 2005. Ten síce nemal takmer žiaden úspech a veľa divákov seriál skritizovalo, ale aspoň sa pokúsil o návrat. Opäť sa dostať do strihových koľají. Spolupracoval na ňom s režisérom Milanom Cieslarom. Každopádne rozbieha svoju ďalšiu etapu strihovej kariéry. Začína pracovať v strihovom softwéri Final cut pro. Pokračuje so seriálmi, ale veľkú námahu vkladá aj do dokumentárneho filmu. K tomu hranému už nemá až taký vzťah. Potvrdzuje to aj svojou myšlienkou: „*Dokument, keď trafi tému, život, situáciu a je trošku citlivý tak niečo prinesie. Ale hraný film, čo nevymyslí a nedá sa tam, tak tam nie je.*“⁴⁴ Takže dlhšia prestávka ho zocelila, dala mu síl do ďalšieho napredovania a DM sa stáva najmä dokumentárnym strihačom. Pri filmoch napomáha so scenármi, kamerou a aj réžiou. Spolupracuje s kolegami, ktorými sú: Peter Dimitrov, Ladislav Kaboš, Robert Kirchhoff, Pavol Korec a v neposlednom rade Tina Di-osi. Ale prácu strihača si stále odbíja poctivo a po návrate je ešte silnejší, trpezlivejší. Je to cítiť aj zo stretnutí, ktoré som s ním absolvoval. Napriek tomu, že ich nebolo mnoho, boli mi veľkou inšpiráciou k vlastnej tvorbe.

4.1 Vzťah ku scenáru

DM sa snaží do scenára nezasahovať. Ak sa tak udeje, tak len minimálne. „*Do scenára nezasahujem, pretože si myslím, že je to výhradne autorskou záležitosťou scenáristov a režiséra. Ale svoj názor ku scenáru, ak je to možné, konzultujem s režisérom a to v otázke obsahovej zrozumiteľnosti daného projektu, ako aj v tempo-rytmickom vyjadrení pripravovaného diela.*“⁴⁵ Vidieť už vyspelosť filmového názoru na danú vec. DM má toho toľko za sebou, že veci sú mu oveľa jasnejšie a jednoduchšie ich vie spracovať. Pokračuje: „*Pri dokumentárnom filme je táto debata viac venovaná formálnym spôsobom vyjadrenia danej témy, pretože si myslím, že rozdiel medzi dokumentom a hraným filmom je práve vo využití formálnych postupov. Hraný film je príbeh, dokument je viac o formálnej stránke. Vždy rozmýšľam v intenciách, ako najlepšie autorsky zachytiť danú tému a tomu podriadiť všet-*

---

⁴⁴ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

⁴⁵ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

ky vyjadrovacie prostriedky.“⁴⁶ Premýšľa aj technicky, keďže začína chodiť na natáčania a zároveň potvrdzuje v sebe dokumentárneho ducha.

4.2 Dokument – Milkove druhé ja

Tak ako ho pred samotným pádom v priebehu milénia veľmi inšpiroval hraný film a najmä tomu sa venoval, po jeho vlastnom „znovuzrození“ mu prichádza na chuť práca s dokumentom. Fascinuje ho to asi aj preto, že v dokumentárnom filme sa môže vyhrávať s danými scénami, viaceré sekvencie sa dajú premiešať zľava doprava a zase späť a vzniká z toho veľdielo. Vo všeobecnosti má strihač voľnejšiu ruku a stáva sa výraznejším spoluautorom filmovej snímky. Josef Valušiak (jeho bývalý profesor na FAMU) o dokumentárnych strihačoch taktiež vie svoje: „V dokumentu se však dokonce může sám stát režisérovým rovnocenným partnerem, jedním z autorů filmu, a to právě definitivní a koncepční skladbou záberů a sekvencí.“⁴⁷ DM sa akoby vrátil do vysokoškolských čias, vzal si príklad od Valušiaaka a pohybuje sa najmä medzi dokumentaristami.

4.2.1 Jas is Jazz (2008)

Prvého dokumentárneho režiséra, ktorého stretáva je Peter Dimitrov. S ním si dovoľil spolupracovať na viacerých projektoch. Začínali spolu s *Viziami z inferna*, neskôr vznikol film *Jas is Jazz* a na záver *Čas grimás*. Spoločne sa dokonca stali súčasťou rozhovoru pre denník Pravda, kde sa spoločne vyjadrili k zvuku vo filme.⁴⁸

DM najradšej spomína na snímok *Jas is Jazz*, v ktorom je hlavnou postavou jazzman Ľuboš Tamaškovič a na sklonku jeho života sa vyznáva zo svojich životných skúseností. Krátkometrážne dielo, ktoré bolo premietané aj na Medzinárodnom filmovom festivale Bratislava, v sebe ukrýva jeden špecifický naratívny postup rozprávania. Sám Milko ho prezrádza: „Film sa dal poskladať rôznymi spôsobmi, ale našťastie existovala natočená výpoveď samotného Tamaškoviča v závere natočeného materiálu, kde žiada režiséra pria-

---

⁴⁶ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

⁴⁷ VALUŠIAK, Josef. *Základy střihové skladby*. Praha: Akademie múzických umění v Praze (Nakladatelství AMU), 2012. ISBN 978-80-7331-230-5. s. 130

⁴⁸ KRPELAN, JÁN, Zvuk vťahuje do deja Pravda/príl. Spektrum, 15, č.68, 23.3.2005 s.2 (článok)

mo v synchronne, aby tento rozhovor postrihal v čase, tak ako prebiehal.“⁴⁹ Pravdepodobne tým, že to bol geniálny muzikant, si uvedomoval aj to svoje poznanie, že prehadzovanie výpovedí by narušilo pravdivosť a hĺbkú jeho výpovedí. „Po tejto vete som nemohol postupovať inak, ako zachovať kontinuitu jeho výpovede. Každý môj zásah v porušení kontinuity by bol falošný a vôbec nič by neprinesol.“⁵⁰ Takže aj takto sa môže určiť cesta, akým spôsobom bude film vystavaný a očividne divákov zaujal, aj napriek tomu, že ide o krátkometrážny film. Niektorí diváci síce vravia, že film je smutný, ale režisér Dimitrov si stojí za svojim aj vďaka hlavnej postave: „K tomu, k čomu dospel on, veľa ľudí nedospeje. Málokto je taký vyrovnaný so sebou a so životom.“⁵¹

Obrázok 29 Kresba zosnulého jazzmana

4.2.2 Finále (2016)

Ďalším veľkým projektom DM je dokument o futbale *Finále*. Kde sa vracia spomienkami, ako on za mlada hrával futbal. Teraz už ako skúsený filmár strihá a režíruje filmové dielo o súčasných slovenských futbalistoch a aj tých, ktorí boli majstrami Európy pred tridsiatimi rokmi. K tomu vraví svoje: „Musel som nakontaktovať všetkých majstrov Európy, býval som blízko krčmy, kde sa títo majstri stretávali. Hrával som za Slovan. Leštil som im kopačky. Po tréningu došiel tréner a povedal: „Ty, ty, ty, idete do šatne. Nikdy som sa k nim nemohol priblížiť. Boli mi veľkým vzorom počas hrania futbalu.“⁵² Muselo to byť preňho ozaj výnimočné, stretnúť sa so starými pánmi po toľkých rokoch a vytvoriť film o športe, ktorý za mlada hrával. Vidieť, že ho to chytilo, a tak sa rozhodol za nimi zájsť. Nie-

⁴⁹ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

⁵⁰ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

⁵¹ *SME.sk* [online]. Bratislava, 2008 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <https://www.sme.sk/c/4198856/rozum-bol-pomyleny-a-srdce-tam-nebolo.html>

⁵² Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959, (Bratislava, 7.12.2017)

že len samotný film strihal, ale staral sa aj o preprodukciiu: „Raz som došiel za nimi, že či by som o nich nemohol natočiť niečo. Blížilo sa 40. výročie od výhry na majstrovstvách Európy. A naši sa dostali na majstrovstvá Európy akurát v roku 2016. A už sa mi to začalo vyjavovať, že to skúsím porovnať. Dnešný futbal a ten predtým.“⁵³ A tak sa rozhodli spolu s Pavlom Korcom film natočiť. DM naberá aj produkčné schopnosti a očividne mu to ide. Vie zosúladiť tím, ísť do zahraničia natočiť dokument o futbalistoch, porovnať to, čo bolo predtým a to, čo je teraz.

Obrázok 30 Počas natáčania vo Francúzsku, zľava: Ján Meliš, Dušan Milko, Pavol Korec

4.2.3 Filozofia k hľadaniu cesty

Na záver prekvapuje s veľmi chytrou filozofiou, ktorá prepája celú prácu. Vraví o pozícii strihača a jeho hodnote. „Nikto nemá v živote presne definované, čo môže a čo nie. A to platí aj pre strižňu. Bohužial' a vďaka za to. Teda je to boj s materiálom, s režisérom a je to hlavne vnútorný boj samotného strihača. A strihač nesmie nikdy zľaviť zo svojho presvedčenia ako to čo najlepšie urobiť, ale život je zložitý a nie vždy všetko ide tak jednoducho. Je to proces a v tomto procese strihač musí ísť vždy za hľadáním správnej cesty, lebo ak iba na chvíľu povolí, dostáva sa do polohy, kedy sa stáva konformistom a to je cesta do neznáma, odkiaľ sa ťažko vracia späť.“⁵⁴ Strihač musí ísť vždy za hľadáním správnej cesty. Akoby predvídal, že raz o ňom niekto napíše diplomovú prácu a bude používať Campbellovu cestu hrdinu za dosiahnutím cieľa. DM sa stáva uveriteľným pre ostatných. Boli ukázané jeho slabé i silné stránky. Otvoril sa a vznikla beletria, ktorá môže otvoriť oči aj iným.

---

⁵³ Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 , (Bratislava, 7.12.2017)

⁵⁴ MILKO, Dušan. Odpovede na otázky [elektronická pošta] Message from: dusanfilm@gmail.com 14. novembra 2017 1:51 [cit. 2018-01-08]. Osobná komunikácia.

ZÁVER

Dušan Milko si prešiel ťažkou cestou. Aj napriek pádu dokázal, že sa vie postaviť na vlastné nohy a znova tvoriť veľké veci. Našiel si svoju cestu za dosiahnutím cieľa. Pracuje na projektoch, ktoré ho posúvajú ďalej. Inšpiruje tým aj druhých. Síce sa nepotvrdila Campbellova teória v každom bode či kapitole na sto percent, ale to by ani matematicky nebolo možné, keďže Campbellova štruktúra obsahuje 17 bodov a film *Záhrada* 14 kapitol. No napriek tomu Milko oživa, stáva sa novým človekom. Takže sa potvrdzuje aj slovné spojenie Nemožné je možné. Ak sa zo začiatku zdalo, že v priebehu syndrómu vyhorenia sa už nevráti, bol to omyl. Jemu sa to podarilo a nabral nové skúsenosti. Takisto ako postava Jakuba. Poučil sa osamostatneným a stáva sa dospelým. Paralela medzi ním a Milkom to celé prepája a potvrdzuje.

Diplomová práca spĺňa aj ten faktor, že sa DM stáva viditeľnejší pre druhých. Pre čitateľov, ktorí prišli s čítaním až na záver a beletristický text ich neodradil. Môžu Milka viac pochopiť. Viac sa oňho zaujímať a tým pádom vidieť veci neviditeľné, respektíve už viditeľné. Ako aj názov vraví: Nemožné je možné, tak neviditeľné je zrazu viditeľné alebo aspoň viditeľnejšie. Vďaka za to.

Na koniec diplomovej práce by som rád vzdal úctu hercovi Mariánovi Labudovi za jeho obdivuhodný výkon. Zahral si postavu otca vo filme *Záhrada* a prednedávnom nečakane opustil tento pozemský svet, presne 5. 1. 2018. Prajem jeho celej rodine a blízkym úprimnú sústrasť. Marián, zahral si to skvele!

FILMOGRAFIA

Krátkometrážne počiny:

- 1983 *Corpus delicti* /šudentský film/ (r. Irena Pavlásková)
  - 1987 *Pomník* (r. Oleg Makara–Kalmáry)
  - 1988 *Muflón obyčajný* (r. Andrej Kristín)
  - 1988 *Non–stop* (r. Peter Krcho)
  - 1988 *Objekty vodného diela Gabčíkovo* (r. Vladimír Biskupič)
  - 1988 *...a tak som začal utekať* (r. Miroslav Šindelka)
  - 1989 *Hurá* (r. Martin Šulík)
  - 1989 *Kytička pre malých a veľkých* (r. Ilja Ruppeldt)
  - 1989 *Nemšová* (r. Andrej Kristín)
  - 1989 *Rekviem* (r. Martin Valent)
  - 1990 *Etika a politika* (r. Martin Šulík)
  - 1990 *Voda a les* (r. Ladislav Kaboš)
  - 1990 *A l'ouest de l'orient* (r. Damien Odoul)
-

- 2008 *Jas is Jazz* (r. Peter Dimitrov)
- 2013 *Ortis in Wonderland* (r. Katja Benrath, Martina Ebm)
- 2013 *Celnice: Cudzinci* (r. Juraj Lehotský)
- 2015 *Můj chrám* (r. Tina Diosi)

Dlhometrážne počiny:

- 1987 *Nemožná* (r. Eva Štefankovičová)
- 1989 *Čertovo kolo* (r. Štefan Sejman)
- 1989 *Pravda víťazí* (r. Ladislav Kaboš)
- 1989 *V meste plnom daždnikov* (r. Július Jarábek)
- 1990 *Let asfaltového holuba* (r. Vladimír Balco)
- 1991 *Neha* (r. Martin Šulík)
- 1992 *Všetko čo mám rád* (r. Martin Šulík)

- 1992 *Most* (r. Lubomír Kocka)
  - 1993 *Bola raz jedna opera /TV seriál/* (r. Vladimír Balco)
  - 1993 *Afrodita* (r. Lubomír Kocka)
  - 1993 *Fontána pre Zuzanu 2* (r. Dušan Rapoš)
  - 1993 *Slepý Geronimo a jeho brat* (r. Martin Huba)
  - 1995 *Škriatok /13- dielny rozprávkový seriál/* (r. Lubomír Kocka)
  - **1995 *Záhrada*** (r. Martin Šulík)
  - 1996 *Suzanne* (r. Dušan Rapoš)
  - 1997 *Orbis Pictus* (r. Martin Šulík)
  - 1998 *Horská služba /TV seriál/* (r. Lubomír Kocka)
  - 1998 *Rivers of Babylon* (r. Vladimír Balco)
  - 2000 *Krajinka* (r. Martin Šulík)
-

- 2005 *To nevymyslíš! /TV seriál/* (r. Milan Cieslar)
- 2005 *Vízie z inferna* (r. Peter Dimitrov)
- 2007 *Kamarádky na smrt* (r. Ladislav Kaboš)
- 2009 *Čas grimás* (r. Peter Dimitrov)
- 2012 *Policajti z centra /14 dielny seriál/* (r. Tibor Szilvási)
- 2015 *Moudré podnikání žen* (r. Tina Diosi)
- 2016 *Finále* (r. Pavol Korec)
- 2017 *Nový život* (r. Tina Diosi)
- *Aký ďalší film príde?*

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- [1] *JANKOVSKÝ, Matěj. Dosahování cíle hlavního hrdiny. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. s. 57*
- [2] *LABÍK, Ludovít. Dramaturgia strihovej skladby: horizontálna a vertikálna štruktúra filmového príbehu. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2013, s. 218. ISBN 978-80-87500-30-9*
- [3] *VALUŠIAK, Josef. Základy střihové skladby. Praha: Akademie múzických umění v Praze (Nakladatelství AMU), 2012. ISBN 978-80-7331-230-5.*
- [4] *KRPELAN, JÁN, Zvuk vťahuje do deja Pravda/pril. Spektrum, 15, č.68, 2005 (článok)*
- [5] *FILM.SK č.6/2011 (časopis)*

Elektronické zdroje

- [1] *PhotoRevue* [online]. 2009 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.photorevue.com/phprs/view.php?cislocianku=2009020001>
- [2] *Slovenský filmový ústav* [online]. Bratislava, 2017 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.sfu.sk/aktualne/404>
- [3] *SME.sk* [online]. Bratislava, 2008 [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <https://www.sme.sk/c/4198856/rozum-bol-pomyleny-a-srdce-tam-nebolo.html>

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

DM – Dušan Milko

VŠMU – Vysoká škola múzických umení v Bratislave

FAMU – Filmová a televizní fakulta, akademie múzických umění v Praze

RTVS – Rozhlas a televízia Slovenska

TV - televízia

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1 Titulné strany z časopisov Fotografie z roku 1969 [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://www.sbazar.cz/54-casopisy/cela-cr/nejnovejsi	13
Obrázok 2 Milkovi spolužiaci a absolventi SPŠ v Čimeliciach [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: http://www.spsf.cz/	14
Obrázok 3 Budova školy v Čimeliciach [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: http://www.spsf.cz/	14
Obrázok 4 Dušanov 1.ročník, zľava: Dušan Milko, Miroslav Tomáškovič (produkčný) , Boris Lindtner (kameraman) [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: http://www.spsf.cz/	14
Obrázok 5 Režisérka Irena Pavlásková pri natáčaní študentského filmu <i>Corpus delicti</i> (r. 1983, strih: Dušan Milko) [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://www.fdb.cz/lidi/21038-irena-pavlaszkova.html	16
Obrázok 6 Logo televízie Luna [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: http://archive.is/ZEQc	18
Obrázok 7 Posledné zábery zo štúdia TV Luna [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://www.sme.sk/c/117059/tv-luna-nevysiela-sleduju-vysielanie-ta3.html	20
Obrázok 8 Martin Šulík s Českým levom za najlepšiu réžiu [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: www.sme.sk	23
Obrázok 9 Campellov štruktúrny skelet [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/31751/jankovsk%C3%BD_2015_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y	24
Obrázok 10 Záverečný titulok z filmu Záhrada. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	25
Obrázok 11 Záhrada – Výzva k dobrodružstvu. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	26
Obrázok 12 Záhrada – Odmietnutie výzvy. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	27
Obrázok 13 Záhrada – Pomoc prírody. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	28
Obrázok 14 Prekročenie prvého prahu. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	29
Obrázok 15 Brucho veľryby. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	31
Obrázok 16 Cesta pokusov. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	32
Obrázok 17 Žena ako zvodnica. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	34
Obrázok 18 7. kapitola. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	35
Obrázok 19 8.kapitola. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	36
Obrázok 20 Uzmierenie s otcom. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	37

Obrázok 21 Zbožnenie. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	38
Obrázok 22 Konečný prínos. Dostupné z: filmu Záhrada (1995).....	39
Obrázok 23 Odmietnutie návratu. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	40
Obrázok 24 Záchrana zvonku. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	42
Obrázok 25 Prekročenie prahu návratenia. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	43
Obrázok 26 Majster dvoch svetov. Dostupné z: filmu Záhrada (1995).....	45
Obrázok 27 Sloboda žiť. Dostupné z: filmu Záhrada (1995)	46
Obrázok 28 Počas natáčania v Nórsku, zľava: zvukár Milan Sirkovský, kameraman Juraj Chlpík [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://www.facebook.com/RTVS.sk/photos/pcb.1687766777920817/1687764137921081/?type=3&theater	47
Obrázok 29 Kresba zosnulého jazzmana [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://www.vinylworld.sk/?p=2391	50
Obrázok 30 Počas natáčania vo Francúzsku, zľava: Ján Meliš, Dušan Milko, Pavol Korec [online]. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10208325588089572&set=t.1094005582&type=3&theater	51

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Porovnanie Campbellových bodov, filmu Záhrada a strihača DM.....	47
--	----

ZOZNAM PRÍLOH

- [1] Textové dokumenty (emailová komunikácia s DM) + screenshoty
- [2] Audio príloha: Rozhovor s Dušanom MILKOM, nar.: rok 1959 (Bratislava, 7.12.2017)